

друго, освен знаци за различни социални светове. В „Поручик Бенц“ тютюнът се появява винаги, когато трябва да бъде описан провинциалният живот. Независимо дали ще става дума за провинциалния климат, за ароматите на провинцията, нейната бавност, мудност, ориенталщина, или за чувствата на провинциалните хора - любовните сцени се развиват върху фона на благоухания на рози и тютюн или на тютюн и разлагащи се цветя. Рози и тютюн. Тези очевидно стереотипни символи на българската изостаналост, които срещаме заедно още със сигурност поне в „До Чикаго и назад“, тук минават като на театрален барабан, част от декора на любовната афера между българка и германец. Дали той усеща този мирис? Поднесен ни е във всеки случай в авторова ремарка, в пасаж, който, следвайки Искра Панова, бихме могли да определим като лирически пейзаж. Защото той говори отвъд себе си, той е алегория.

„Човек чуваше само притъпления звук на стъпките си и шумоленето на тютюневите низи, окачени по фасадите на къщите. Това шумолене бе странно и не приличаше на триенето, което издават листата на дърветата, раздвижени от вятъра. В него имаше нещо хриптящо и тъжно.“¹⁰

„Последните дни на октомври изтекоха сред синевина, прозрачен въздух и разкошно многоцветие на умиращата растителност. Нямахше нищо по-красиво и по-меланхолично за един северен човек като Бенц от субтропичния блясък на есента в тая част на България. (...) Въздухът бе наситен с миризма на есенни рози, на тютюн, на узрели плодове, към които се примесваше дъх на гнилост и миазми - постоянен дъх, присъщ на ориенталските градове, който, съпоставен с другите благоухания, понякога тъй странно напомняше на Бенц за контраста между живота и разложението на смъртта.“¹¹

„Поради все тъй топлата есен Елена и Бенц прекарваха много често върху верандата до късно през нощта, пушейки ароматични български цигари. Въздухът бе наситен с благоухание на съхнеш тютюн и умиращи цветя. Понякога от казармата се издигаше един мощен войнишки глас, чиято първобитна красота приковаваше вниманието и на двамата. В тъжни речитативи гласът пееше за някакви безкрайни мъки, за ханджари, тъмници и кървави отмъщения.“¹²

„От време на време полъхваше вятър и ту засилваше, ту отслабваше миризмата на тютюн, на рози и шибой.“¹³

„Само странното благоухание на тютюн, на цветя и гнилост бе все тъй силно и възбуждащо.“¹⁴